

مقاله پژوهشی

تحلیل اثرات اجرای طرح هادی در سکونتگاه های روستایی بخش مرکزی شهرستان ارومیه

اسماء عیدی^۱ و فاطمه کاظمیه^{۲*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱ دی ۲۱ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱ اردیبهشت

چکیده

با توجه به اهمیت توسعه روستایی در فرایند توسعه ملی کشور، در سالیان گذشته شیوه ها و رویکردهای متفاوتی جهت دستیابی به اهداف توسعه روستایی مورد توجه قرار گرفته است، که یکی از مهم ترین آنها اجرای طرح های هادی روستایی می باشد. در حال حاضر سه دهه از تهیه و اجرای طرح های هادی روستایی در کشور می گذرد و همچنان نیز این طرح در سطح کشور برای روستاهای زیادی در حال تهیه و اجراست، لذا ارزیابی اثرات اجرای آن در توسعه روستایی ضرورت دارد. از این رو هدف کلی این تحقیق تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی قره آگاج کوه شهرستان ارومیه بود. این تحقیق از نوع کاربردی و به روش توصیفی-پیمایشی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق را ۲۰۴ نفر سربرست خانوار از کل ۴۲۰ خانوار ساکن در روستا تشکیل دادند. برای جمع آوری اطلاعات از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شد. برای تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی بهره گرفته شد. براساس نتایج حاصل از تحلیل عاملی انجام شده، مهم ترین اثرات اجرای طرح هادی در روستای مورد مطالعه در قالب پنج مولفه با عنوانی؛ "کالبدی و زیرساختی"، "اجتماعی"، "اقتصادی"، "زمین محیطی" و "فرهنگی" شناسایی و طبقه بندی شدند. پنج عامل مذکور در مجموع حدود ۶۴/۲۳ درصد تغییرات واریانس کل را تبیین کردند. نتایج این تحقیق نشان داد که اجرای طرح هادی در روستای قره آگاج کوه تا حدودی بر مؤلفه های کالبدی و محیطی روستا تأثیر گذار بوده، اما بر سایر ابعاد توسعه تأثیر چندانی نداشته است. این در حالی است که طرح هادی از جمله پژوهه هایی است که در راستای دستیابی به توسعه همه جانبه روستایی در کشور اجرا می شود لذا پیشنهاد می شود در اجرای طرح های هادی توجه و برنامه ریزی بیشتری بر سایر ابعاد توسعه منجمله ابعاد اقتصادی و اجتماعی صورت گیرد.

کلمات کلیدی: اثرات اجتماعی، اثرات اقتصادی، شهرستان ارومیه، طرح هادی.

۱- دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی، گروه ترویج و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز

۲- دانشیار گروه ترویج و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز

(*) نویسنده مسئول: kazemiyeh@tabrizu.ac.ir

مقدمه

هادی از جمله پژوههایی است که در راستای فراهم‌سازی زمینه توسعه روستایی تهیه و اجرا می‌شود. هدف از اجرای طرح‌های هادی توزیع بهینه خدمات و نیز ایجاد کالبدی مناسب به منظور فراهم‌کردن بستری برای بهبود جریان توسعه اقتصادی - اجتماعی در روستا می‌باشد و سیاست‌گذاران اثربخشی همه جانبه‌ای را از اجرای این طرح دنبال می‌کنند (عنایستانی، ۱۳۸۸). این طرح با استفاده از پتانسیل‌ها و قابلیت‌های خود می‌تواند زمینه‌ساز توسعه روستاهای (تسهیلات عمومی و رفاهی از قبیل نوسازی مسکن روستایی، معاابر جدیدالاحداث و حریم مسکونی)، تأمین عادلانه امکانات، بهبود وضعیت زندگی و معیشت روستائیان و افزایش میزان مشارکت آنها و از همه مهم‌تر موجب ماندگاری مجتمع‌های زیستی در مناطق روستایی باشد. اکنون پس از گذشت سه دهه از تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی و با توجه به اینکه همچنان نیز این طرح در سطح کشور برای روستاهای زیادی در حال تهیه و اجراست در این زمینه لازم است بدانیم که این اقدامات چه اثراتی را به همراه داشته است. براین اساس با توجه به اهمیت مناطق روستایی در نظام برنامه‌ریزی، تولید و اشتغال کشور و گسترش روزافزون نیازها و خواسته‌های این جامعه و به منظور دستیابی به توسعه روستایی تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه مناطق روستایی ضروری است. نتایج این پژوهش گامی مثبت در جهت اجرای هرچه بهتر طرح‌ها و پژوهه‌های مشابه آتی برای سایر مناطق و مبنایی برای بازنگاری راهبرد سیاست‌های پیشین و طراحی سیاست‌های آینده خواهد بود. در ذیل به برخی از مطالعات انجام شده در این زمینه اشاره می‌شود:

رضایی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان تحلیل چالش‌ها و مشکلات اجرای طرح هادی در مناطق روستایی شهرستان زنجان به مطالعه مشکلات اجرای طرح هادی در ابعاد فیزیکی، فنی، مدیریتی برنامه‌ریزی، دانشی - اطلاعاتی و زیست-

از دیرباز سکونتگاه‌های روستایی کشور بر حسب دلایل وجودی خود بصورت ارگانیکی رشد نموده و طی اعصار مختلف حالات فیزیکی خاصی به خود گرفته است. این بافت‌ها با گذشت زمان و تغییر الگوهای زیستی و شیوه‌های معیشتی دیگر پاسخگوی نیاز ساکنین خود نبوده و مشکلات مختلفی را در ابعاد فیزیکی و غیرفیزیکی برای جمعیت خود ایجاد کرده است. این تغییرات چه در سطح یک روستا و چه در سطح محلی، منطقه‌ای و یا ملی، در ابعاد زمانی دراز مدت دامنه گستردگی را شامل خواهد شد که مسائل ناشی از آن، کل سرزمین را با مشکل روبرو می‌کند. با نگاهی گذرا به جامعه روستایی کشور در می‌باییم که این جامعه از گذشته تا به حال همواره با مسائل و مشکلات نیافتگی روستاهای می‌باشد، برخی نیز به مسائل و مشکلات محیطی بر می‌گردد (ضوایی، ۱۳۸۳). این در حالی است که فراموش کردن مدیریت کالبدی و فضایی و بی‌توجهی به نقش کانون‌های روستایی در تحولات اقتصادی و اجتماعی کشور به تغییرات کالبدی نامانوس و نیز در هم ریختگی فرهنگی و اجتماعی به همراه ناتوانی در نقش پذیری مناسب فضایی و اقتصادی روستاهای کشور انجامیده است (سعیدی، ۱۳۸۳). برای این حل این مشکلات بایستی برنامه‌ای جامع و مناسب با محیط روستا تهیه و اجرا گردد. تجارب حاصل از اولین طرح‌هایی که به منظور سازماندهی کالبدی روستاهای در سال ۱۳۶۲ با عنوان طرح‌های روانبخشی به صورت موردی در چند استان کشور تهیه شد، در سال ۱۳۶۸ منجر به برنامه‌ای گسترد و فراگیر، برای تهیه طرح‌های هادی روستایی در ایران گردید (احمدی و وفادار، ۱۳۹۰). طرح‌های بهسازی ابتدا توسط جهاد سازندگی اجرا می‌شد و پس از تغییر آن به طرح جامع‌تر و کامل‌تر به نام طرح هادی توسعه بنياد مسکن انقلاب اسلامی اجرا گردید. طرح‌های

یافته‌های آنان حاکی از تأثیر مثبت و معنی دار اجرای طرح هادی در کالبد و محیط‌زیست روستاهای مورد مطالعه بود. حیدری ساریان و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به ارزیابی نقش اجرای طرح هادی در توسعه‌ی گردشگری روستاهای توریستی شهرستان بناب پرداختند. یافته‌های آنان نشان داد که مهم‌ترین انتظارات ساکنان روستای توریستی صور به ترتیب مربوط به عامل‌های اقتصادی، کالبدی-ساختاری، بهداشتی، اجتماعی و زیست‌محیطی است و این عوامل در مجموع ۷۳/۵ درصد از واریانس کل آثار اجرای طرح هادی را در منطقه‌ی مورد مطالعه تبیین کردند.

عنابستانی و همکاران (۱۳۹۵)، در مطالعه‌ای تأثیرات اجرای طرح بر کیفیت عینی زندگی روستاییان را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آنان نشان داد که رابطه‌ی معنی داری بین اجرای طرح هادی روستایی و بعد عینی کیفیت زندگی وجود دارد و متغیر محیط‌زیست روستا بیشترین اثر را بر کیفیت عینی زندگی روستاییان داشته است. در مطالعه‌ای دیگر اصغری لفمجانی و نسیمی (۱۳۹۸)، اثر اجرای طرح هادی بر جهانی‌شدن ویژگی‌های مناطق روستاهای را بررسی کردند. نتایج تحقیقات آنان نشان داد که بیشترین سطح از مؤلفه‌های جهانی‌شدن مربوط به شرایط زندگی در روستاست و ارتباط مثبت و معنی داری بین سطح اقدامات در تمام بخش‌های اجرایی طرح هادی با وضعیت جهانی‌شدن روستاهای وجود دارد.

سفرید (۲۰۱۱)، در مطالعه‌ای به تحلیل مشکلات و چالش‌های دستیابی به توسعه روستایی پرداخته است. وی در پژوهش موردمطالعه محدود بودن منابع مالی، پایین بودن سطح آگاهی و شناخت روستاییان درخصوص طرح‌ها و پژوهش‌های عمرانی و ضعف در سیاستگذاری دولتی را به عنوان مهم‌ترین چالش‌های توسعه کالبدی فیزیکی روستا دانسته است. لانگ و همکاران (۲۰۱۲)، در مطالعه‌ای تحت عنوان ارزیابی توسعه کالبدی در مناطق روستایی چین مهم‌ترین مشکلات و موانع اجرای طرح

محیطی با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی پرداختند. نتایج تحقیقات آنها نشان می‌داد که ۶۷/۷۳ درصد مشکلات طرح هادی ناشی از ۵ عامل فوق است. عنابستانی و جاجی‌زاده (۱۳۹۱) در تحقیقی به بررسی آثار اجتماعی و اقتصادی اجرای طرح هادی (مطالعه موردنی روستاهای شهرستان دنا) پرداختند. نتایج تحقیقات آنان حاکی از تأثیرگذاری مثبت و معنی دار اجرای طرح هادی بر بعد اجتماعی زندگی روستاییان، نسبت به دوران قبل از آن بود. از طرف دیگر، بین بعد اقتصادی و اجرای طرح هادی رابطه‌ی معنی دار مشاهده نشد. در مطالعه‌ای دیگر رضایی و صفا (۱۳۹۲) اثرات اجرای طرح هادی روستایی را در شهرستان زنجان مورد بررسی قرار داده و دریافتند که پنج عامل فیزیکی- عمرانی، اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، بهداشتی و محیطی در حدود ۶۷ درصد از واریانس کل اثرات اجرای طرح هادی در مناطق روستایی شهرستان زنجان را تبیین می‌کنند.

نتایج تحقیق ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۳)، با عنوان بررسی وضعیت خدمات زیربنایی و روبنایی طرح هادی روستایی از دیدگاه روستاییان نشان می‌دهد که اجرای طرح هادی موجب بهبود وضعیت هدایت آب‌های سطحی، وضعیت جمع‌آوری زباله، میزان ضابطه‌مندی ساخت‌وساز مسکن، ساماندهی معابر اصلی، بهبود وضعیت خدمات زیربنایی، بهبود وضعیت خدمات روبنایی، بهبود در دسترسی به نهاده‌های کشاورزی و بازار فروش برای محصولات کشاورزی شده است. رییعی‌فر و همکاران (۱۳۹۴)، در مطالعه‌ی خود به تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در تحولات اقتصادی- اجتماعی سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردنی روستاهای استان زنجان) پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که اجرای طرح هادی موجب بهبود شاخص اجتماعی شده است؛ اما در شاخص‌های اقتصادی تأثیر چندانی نداشته است. در پژوهشی دیگر، هشتگین و همکاران (۱۳۹۴) اثرات کالبدی اجرای طرح‌های هادی روستایی را از دیدگاه روستاییان شمال استان اردبیل مورد تحلیل قرار دادند. نتایج

نتایج و بحث

ویژگی‌های فردی

نتایج پژوهش نشان داد که ۱۶۴ نفر از پاسخگویان (۴۰ نفر/۱۹ درصد) مرد و ۴۰ نفر (۱۹ درصد) زن بودند. میانگین سنی پاسخگویان ۴۴ سال بود که کمترین آنها ۲۰ و بیشترین آنها ۸۵ سال داشتند. نتایج نشان داد که حدود ۸۸ نفر (۴۳ درصد) پاسخگویان دارای مدرک زیردیپلم، ۶۵ نفر (۳۱ درصد) دارای مدرک دیپلم، ۳۹ نفر (۱۹ درصد) دارای مدرک لیسانس و ۱۲ نفر (۵ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر بودند. به لحاظ نوع اشتغال ۸۱ نفر (۷۳ درصد) شغل آزاد، ۶۸ نفر (۳۳ درصد) کشاورز، ۳۱ نفر (۲۵ درصد) شغل دولتی، ۱۷ نفر خانه‌دار (۸/۳ درصد)، ۳ نفر دانشجو (۱/۵ درصد)، ۴ نفر بیکار (۲ درصد) بودند. همچنین به لحاظ میزان سابقه سکونت در روستا سابقه سکونت بیشتر از ۲۰ سال، دارای بیشترین میزان توزیع فراوانی (۹۱/۲ درصد) در بین پاسخگویان بود.

تحلیل عاملی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه مناطق روستایی

در این مطالعه از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی براساس روش تجزیه به مؤلفه‌های اصلی جهت تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی استفاده شد. در تحلیل انجام شده، مقدار KMO برای مجموع اثرات اجرای طرح هادی در توسعه مناطق روستایی ۰/۹۵ بدست آمد که بیانگر مناسب-بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل عاملی می‌باشد. زیرا دامنه KMO بین صفر تا یک بوده و هر چقدر این میزان به یک نزدیک‌تر باشد به همان میزان روایی نمونه بالاتر است. همچنین نتیجه آزمون بارتلت با مقدار ۸۱۷۸/۶۴۷ بدست آمد که در سطح یک درصد معنی‌دار بود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تفکیک عامل‌ها به درستی انجام شده و متغیرهای هر عامل همبستگی ریشه‌ای بالایی با یکدیگر دارند (جدول ۱).

های توسعه کالبدی- فیزیکی را شامل ضعف در سیاستگذاری دولتی و نبود انگیزه‌های کافی برای توسعه عمرانی روستاهای، تقليید از طرح‌های شهری و از بین رفتن بافت سنتی روستاهای، کمیود منابع مالی جهت اجرای طرح‌ها و پروژه‌های توسعه کالبدی، عدم توجه کافی به توسعه مناطق روستایی دانستند.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از لحاظ گردآوری اطلاعات در زمرة تحقیقات توصیفی- پیمایشی است. از کل ۴۲۰ خانوار ساکن در روستا براساس جدول کرجسی- مورگان تعداد ۲۰۴ نفر سرپرست خانوار انتخاب شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. روستای قره‌آگاج کوه از توابع بخش مرکزی شهرستان ارومیه در دهستان باراندوزچای شمالی قرار داشته و براساس سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۹۵ جمعیت آن ۱۵۰۵ نفر و دارای ۴۲۰ خانوار می‌باشد که در آن طرح هادی اجرا و تکمیل شده است. ابزار پژوهش پرسشنامه بود. در این مطالعه جهت سنجش پایایی ابزار اندازه‌گیری از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. آلفای کرونباخ محاسبه شده $\alpha = 0/859$ (۰) که حاکی از برخورداری ابزار تحقیق از پایایی قابل قبول می‌باشد. اعتبار تحقیق نیز با نظرخواهی از اساتید و برخی از کارشناسان بنیاد مسکن تایید شد. تکنیک مورد استفاده در این مطالعه به منظور تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، تحلیل عاملی اکتشافی است که با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه‌ی ۲۲ انجام شده است. این تکنیک تحلیلی از جمله روش‌های چندمتغیره است که در آن متغیرهای مستقل و وابسته مطرح نیست، زیرا این روش جزء تکنیک‌های هم‌وابسته محسوب می‌شود و کلیه‌ی متغیرها نسبت بهم وابسته لحاظ می-شوند و هدف در اینجا خلاصه کردن تعداد زیادی متغیر در چند عامل است (کلانتری، ۱۳۸۵).

صدورسند مالکیت دارای بار عاملی بزرگتر از ۵/۰ بودند این عامل اجتماعی نام گرفت. عامل دوم حدود ۱۲/۱۱ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می کند.

عامل سوم متشکل از هفت متغیر حدود ۱۱/۹ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می کند. متغیرهایی مانند افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی، افزایش سطح درآمد و پس انداز روستاییان در این عامل قرار دارند. این عامل، با توجه به ماهیت متغیرهایش عامل اقتصادی نام گرفت. پنج گویه کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک، کاهش آلودگی ناشی از گرد و غبار، درختکاری معاابر درون روستا، دفن بهداشتی زباله ها، کاهش آلودگی آب های سطحی و زیرزمینی همگی دارای بار عاملی بزرگتر از ۵/۰ بودند. این عامل با تبیین ۸/۸۸ درصد از تغییرات واریانس کل زیستمحیطی نام گرفت. در عامل فرهنگی نیز دو گویه ای افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی و افزایش میزان آلودگی صوتی دارای بارهای عاملی بزرگتر از ۵/۰ بودند شناسایی شدند. عامل پنجم حدود ۷۸/۳ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می کند.

جدول ۲، تعداد عامل های معنی دار را نشان می دهد. در این تحلیل پنج عامل برای مجموع اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی که مقدار ویژه آن ها از یک بیشتر بود، شناسایی شدند. شایان ذکر است که برای تعیین تعداد عامل ها در این تحلیل از ملاک کیسر و درصد واریانس استفاده شده است. براساس این ملاک، عامل هایی که مقدار ویژه آنها بزرگتر از یک است انتخاب می شود. در این مرحله با توجه به ملاک های مذکور پنج عامل استخراج شده است از آنجایی که در تحقیقات علوم اجتماعی و انسانی تبیین ۶۰ درصد از واریانس کل توسط عامل ها چهت تصمیم گیری کفایت می کند پنج عامل مذکور در مجموع حدود ۶۴/۲۳ درصد تغییرات واریانس کل را تبیین می کنند.

متغیرهایی که بار عاملی آن ها بزرگتر از ۵/۰ باشند به عنوان بارهای عاملی معنی دار استخراج می گردند. عامل اول متشکل از ۲۵ متغیر مانند افزایش میزان بهسازی، مقاوم سازی و ایمن سازی مسکن روستایی، بهبود کیفیت نما و سیمای مساکن بود که همگی دارای بار عاملی بزرگتر از ۵/۰ بودند و عامل کالبدی زیرساختی نامگذاری شد. عامل اول حدود ۳۰/۳۵ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می کند. در عامل دوم افزایش ماندگاری در روستا و کاهش مهاجرت و ایجاد زمینه برای

جدول ۱. مقدار KMO و آزمون بارتلت و سطح معنی داری

مقدار KMO	آزمون بارتلت	سطح معنی داری	مجموع اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی
۰/۹۵۲			
۸۱۷۸/۶۴۷			
۰/۰۰۰			

جدول ۲. عامل های استخراج شده در خصوص اثرات اجرای طرح هادی

شماره عامل	عامل	مقدار ویژه	درصد مقدار ویژه	درصدی از کل عامل ها
۱	کالبدی- ساختاری	۱۴/۵۶۹	۳۰/۳۵۱	۴۷/۲۵۲
۲	اجتماعی	۵/۸۱۵	۱۲/۱۱۴	۱۸/۸۵۴
۳	اقتصادی	۴/۴۷۳	۹/۱۱۰	۱۴/۱۸۳
۴	زیستمحیطی	۴/۲۶۴	۸/۸۸۳	۱۳/۸۲۵
۵	فرهنگی	۱/۸۱۵	۳/۷۸۱	۵/۸۸۶
جمع کل				۱۰۰
۶۴/۲۳				

جدول ۳. متغیرهای مربوط به هریک از عامل‌ها و ضرایب به دست آمده از ماتریس دوران یافته به روش واریماس

نام عامل	گویه	بار عاملی	گویه	بار عاملی	نام عامل
افزایش میزان بهسازی، مقاومسازی و ایمنسازی مسکن روستایی	تسهیل شبکه گازرسانی	۰/۷۴۹	بهمود کیفیت نما و سیمای مساقن	۰/۷۴۷	۰/۷۴۷
تعزیض و احداث معابر در سطح روستا (فرعی-اصلی)	جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی	۰/۷۶۸	توجه به زیباسازی ظاهر روستا و سبک معماری سنتی	۰/۷۸۷	۰/۵۱۵
افزایش وسعت فضای سبز در روستا	افراش وسعت و گسترش وسعت و محدوده‌ی روستا	۰/۵۶۵	افزایش ارتباطات و بهمود وضعیت راه‌ها و دسترسی روستاییان به سایر مناطق	۰/۷۱۵	۰/۶۲۹
تغییرشکل و بهمود کلی وضع ظاهری و کیفی روستا	تغییر شکل و بهمود نسبت به گذشته	۰/۷۹۱	افزایش علاقمندی و رضایتمندی روستاییان از محیط روستا	۰/۷۲۹	۰/۷۹۰
افزایش کیفیت دسترسی به خدمات رفاهی و اداری	افزایش علاقمندی و رضایتمندی روستاییان از محیط روستا	۰/۸۴۴	افزایش کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی	۰/۷۲۶	۰/۷۱۷
افزایش کیفیت دسترسی به خدمات آموزشی و فرهنگی	بهمود کیفیت امکانات زیرساختی مردم روستایی	۰/۶۶۶	ساخت خانه‌های جدید با کسب پروانه و جلوگیری از ساخت وسازهای خودسرانه	۰/۶۴۳	۰/۶۸۸
افزایش ساخت وساز و تعداد طبقات و رعایت نسبت فضاهای داخلی خانه با نیازهای ساکنین خانه	تقویت وسایط نقلیه و تابلوهای راهنمایی	۰/۶۰۸	افزایش ساخت وساز	۰/۶۳۶	۰/۶۷۸
افزایش میزان رعایت مقررات ساخت وساز	تغییر کاربری کشاورزی و باغی	۰/۶۲۱	بهمود وضعیت سیستم شبکه‌ای آب و فاضلاب خانگی و مکان‌یابی مناسب برای آن	۰/۵۲۸	۰/۶۳۸
توسعه منظم بافت روستا	-	۰/۶۸۵	افزایش ماندگاری در روستا و کاهش مهاجرت	۰/۵۸۰	۰/۵۹۰
ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت	حافظت از اراضی کشاورزی و کاهش تبدیل آن به کاربری غیرکشاورزی	۰/۶۳۷	افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید	۰/۵۶۷	۰/۵۷۴
افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی	ارتقای سطح دانش و مهارت روستاییان	۰/۶۴۳	افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی	۰/۵۴۶	۰/۶۴۶
افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان	افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان	۰/۵۳۴	افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی	۰/۵۳۴	۰/۶۹۹
افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم	افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی	۰/۵۰۶	کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک	۰/۶۸۳	۰/۷۰۳
درختکاری معابر درون روستا	-	۰/۵۱۰	کاهش آلودگی ناشی از کردو غبار	۰/۵۸۰	۰/۵۲۵
افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی	-	۰/۵۳۲	افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی	-	-
افزایش میزان آلودگی صوتی	-	۰/۶۱۴	افزایش میزان آلودگی صوتی	-	-

و مکان‌یابی مناسب برای آن، بیشترین اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به متغیرهای عامل اول ۲/۷۴ محاسبه شد (جدول ۴).

رتبه‌بندی گویه‌های عامل دوم (اجتماعی) از دیدگاه پاسخگویان نتایج حاصل از رتبه‌بندی گویه‌های عامل دوم براساس

رتبه‌بندی گویه‌های عامل اول (کالبدی- زیرساختی) از دیدگاه پاسخگویان

نتایج حاصل از رتبه‌بندی گویه‌های عامل اول براساس ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش حفاظت از بناهای با ارزش روستا، جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی، بهمود وضعیت سیستم شبکه‌ای آب و فاضلاب خانگی

گرفته است. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به گویه‌های عامل دوم ۲/۸۴ محسبه شد (جدول ۵).

ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید، ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت از نظر پاسخگویان بیشتر مورد توجه قرار

جدول ۴. رتبه‌بندی گویه‌های عامل اول (کالبدی- زیرساختی) از دید پاسخگویان بر حسب ضریب تغییرات

گویه	اولویت	ضریب تغییرات	میانگین انحراف معیار	میانگین	اولویت
افزایش حفاظت از بناء‌های با ارزش روستا	۱	۰/۳۱۶	۰/۹	۲/۸۵	
جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی	۲	۰/۳۵۷	۱/۰۴	۲/۹۱	
بهبود وضعیت سیستم شبکه ای آب و فاضلاب خانگی و مکان یابی مناسب برای آن	۳	۰/۳۷۲	۱/۰۹	۲/۹۳	
توجه به زیباسازی ظاهر روستا و سبک معماری سنتی	۴	۰/۳۸۵	۱/۰۷	۲/۷۸	
بهبود کیفیت امکانات زیرساختی مردم روستایی	۵	۰/۳۹۱	۱/۰۹	۲/۷۹	
سهولت دسترسی به اطلاعات و فناوری‌های نوین	۶	۰/۳۹۳	۱/۱۸	۳	
افزایش وسعت فضای سبز در روستا	۷	۰/۳۶۹	۱/۰۷	۲/۷	
توسعه منظم بافت روستا	۸	۰/۴۰۱	۱/۱۳	۲/۸۲	
افزایش کیفیت دسترسی به خدمات رفاهی و اداری	۹	۰/۴۰۶	۱/۱۲	۲/۷۶	
توسعه و گسترش وسعت و محدوده‌ی روستا	۱۰	۰/۴۰۹	۱/۱۴	۲/۷۹	
افزایش کیفیت دسترسی به خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۱	۰/۴۱۹	۱/۱۷	۲/۷۹	
افزایش ارتباطات و بهبود وضعیت راه‌ها و دسترسی روستاییان به سایر مناطق	۱۲	۰/۴۲۲	۱/۱۷	۲/۷۷	
افزایش ساخت‌وساز و تعداد طبقات و رعایت نسبت فضاهای داخلی خانه با نیازهای ساکنین خانه	۱۳	۰/۴۲۹	۱/۱۷	۲/۷۳	
بهبود کیفیت نما و سیمای مسکن	۱۴	۰/۴۳۴	۱/۱۶	۲/۶۷	
تعریض و احداث معابر در سطح روستا (فرعی-اصلی)	۱۵	۰/۴۴۶	۱/۲۱	۲/۷۱	
تقویت وسایط نقلیه و تابلوهای راهنمای	۱۶	۰/۴۵۹	۱/۲۹	۲/۸۱	
تغییر کاربری کشاورزی و باغی	۱۷	۰/۴۶۵	۱/۲۵	۲/۶۹	
افزایش میزان بهسازی، مقاوم‌سازی و ایمن‌سازی مسکن روستایی	۱۸	۰/۴۸۵	۱/۳۱	۲/۷	
افزایش کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی	۱۹	۰/۴۹۱	۱/۳	۲/۶۵	
گسترش فضاهای تفریحی و ورزشی	۲۰	۰/۵۰۶	۱/۳۶	۲/۶۹	
افزایش علاقمندی و رضایتمندی روستاییان از محیط روستا	۲۱	۰/۵۱۳	۱/۳۵	۲/۶۳	
تغییر شکل و بهبود کلی وضع ظاهری و کیفی روستانیست به گذشته	۲۲	۰/۵۲۲	۱/۲۹	۲/۴۷	
افزایش میزان رعایت مقررات ساخت و ساز	۲۳	۰/۵۴۳	۱/۴۶	۲/۶۹	
ساخت خانه‌های جدید با کسب پروانه و جلوگیری از ساخت و سازهای خودسرانه	۲۴	۰/۵۴۹	۱/۳۹	۲/۵۳	
تسهیل شکه گازرسانی	۲۵	۰/۵۵۵	۱/۴۷	۲/۶۵	

جدول ۵. رتبه‌بندی گویه‌های عامل دوم (اجتماعی) از دیدگاه پاسخگویان بر حسب ضریب تغییرات

گویه	اولویت	ضریب تغییرات	میانگین انحراف معیار	میانگین	اولویت
افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید	۱	۰/۳۰۸	۰/۹۱	۲/۹۵	
ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت	۲	۰/۳۷۲	۱/۰۵	۲/۸۲	
ارتقای کیفیت جاذبه‌های طبیعی	۳	۰/۳۸۶	۱/۰۸	۲/۸	
حفظ از اراضی کشاورزی و کاهش تبدیل آن به کاربرهای غیر کشاورزی	۴	۰/۳۹۴	۱/۱	۲/۷۹	
ارتقای سطح دانش و مهارت روستاییان	۵	۰/۴۰۷	۱/۱۸	۲/۹	
افزایش ماندگاری در روستا و کاهش مهاجرت	۶	۰/۴۲۳	۱/۱۸	۲/۷۹	

کاهش تخریب و فرسایش خاک بیشترین اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به عامل زیستمحیطی ۲/۹۱ بود (جدول ۷).

رتبه‌بندی گویه‌های عامل پنجم (اثرات فرهنگی)
نتایج حاصل از رتبه‌بندی متغیرهای عامل پنجم براساس ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی و افزایش میزان آводگی صوتی از دید پاسخگویان از اهمیت بیشتری برخوردار بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به گویه‌های عامل پنجم ۲/۹۴ محاسبه شد (جدول ۸).

رتبه‌بندی گویه‌های عامل سوم (اقتصادی) از دیدگاه پاسخگویان

نتایج حاصل از رتبه‌بندی متغیرهای عامل سوم براساس ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی، افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان، افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم از دید پاسخگویان از اهمیت بیشتری برخوردار بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به گویه‌های عامل سوم ۳/۰۲ محاسبه شد (جدول ۶).

رتبه‌بندی گویه‌های عامل چهارم (اثرات زیست محیطی)
نتایج حاصل از رتبه‌بندی متغیرهای عامل چهارم با استفاده از ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های درختکاری معابر درون روستا، دفن بهداشتی زباله‌ها، کمک به

جدول ۶. رتبه‌بندی گویه‌های عامل سوم (اقتصادی) از دیدگاه پاسخگویان بر حسب ضریب تغییرات

گویه	افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی	افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان	افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم	افزایش ترویج و کشت محصولات ارگانیک	افزایش میزان سرمایه گذاری در روستا و فرستاده‌های اقتصادی جدید	افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی	افزایش توزیع بذرهای کشاورزی پریازده
اولویت	اویت	ضریب تغییرات	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	۰/۲۸۰	۰/۸۳	۲/۹۶				
۲	۰/۲۸۳	۰/۸۳	۲/۹۳				
۳	۰/۲۹۹	۰/۹	۳/۰۱				
۴	۰/۳۰۶	۰/۹۶	۳/۱۴				
۵	۰/۳۱۳	۰/۹۷	۳/۱				
۶	۰/۳۱۴	۰/۹۷	۳/۰۹				
۷	۰/۳۲۹	۰/۹۶	۲/۹۲				

جدول ۷. رتبه‌بندی گویه‌های عامل چهارم (زیستمحیطی) از دید پاسخگویان بر حسب ضریب تغییرات

گویه	درختکاری معابر درون روستا	دفن بهداشتی زباله‌ها	کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک	کاهش آводگی ناشی از گردوغبار	کاهش آводگی آب‌های سطحی و زیرزمینی
اولویت	اویت	ضریب تغییرات	میانگین	انحراف معیار	میانگین
۱	۰/۳۰۹	۰/۹۷	۳/۱۴		
۲	۰/۳۴۴	۰/۹۹	۲/۸۸		
۳	۰/۳۴۶	۱	۲/۸۹		
۴	۰/۳۴۷	۱	۲/۸۸		
۵	۰/۴۵۹	۱/۲۸	۲/۷۹		

جدول ۸. رتبه‌بندی گویه‌های عامل پنجم (فرهنگی) از دید پاسخگویان بر حسب ضریب تغییرات

گویه	افزایش امنیت در روستا و امیدبه زندگی	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات اولویت	۱	۰/۳۳۲	۰/۹۷	۲/۹۲
افزایش میزان آلودگی صوتی		۲	۰/۳۴۰	۱/۰۱	۲/۹۷			

عامل بعدی بارگذاری شده تحت عنوان عامل اجتماعی

است. در این عامل از نظر پاسخگویان متغیرهای افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید، ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت، ارتقای کیفیت جاذبه‌های طبیعی و حفاظت از اراضی کشاورزی و کاهش تبدیل آن به کاربرهای غیرکشاورزی از اولویت بیشتری برخودار است. بررسی متغیرهای عامل اقتصادی از نظر پاسخگویان نشان داد که متغیرهای افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی، افزایش سطح - درآمد و پس‌انداز روستاییان و افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم بیشترین میزان اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. با توجه به اینکه بیکاری‌های فصلی در روستا زیاد است لذا برای ساکنان روستایی مورد مطالعه توسعه‌ی مشاغل و تنوع آن، اشتغال جوانان و افزایش سطح درآمد اهمیت بیشتری داشته است. این نتایج با پژوهش عناستانی و حاجی‌زاده (۱۳۹۱) و ربیعی‌فر و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی دارد. در عامل چهارم، که پنج متغیر دارد و با توجه ماهیت متغیرهایش زیست‌محیطی نام گرفت، گویه‌های درختکاری معابر درون روستا، دفن بهداشتی زباله‌ها و کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک بیشتر مورد توجه پاسخگویان بودند لذا می‌توان نتیجه گرفت که زیباسازی معابر روستا و دفع بهداشتی زباله‌ها و فاضلاب و کنترل حیوانات موزدی و حفاظت از منابع آبی و خاکی روستا برای پاسخگویان اولویت داشته است. عناستانی و همکاران (۱۳۹۵)، حیدری ساریان و همکاران (۱۳۹۵)، هشتگین و همکاران (۱۳۹۴) نیز در تحقیقات خود دفن بهداشتی زباله‌ها، کاهش تخریب و فرسایش خاک را از مهم‌ترین متغیرهای عوامل زیست‌محیطی اجرای

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی (مطالعه موردی روستای قره‌آگاج کوه) انجام شد. انتظار می‌رود یافته‌های این تحقیق بتواند نقش بسزایی در آشکار نمودن اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی داشته باشد و یافته‌های آن مورد توجه مسئلان و برنامه‌ریزان این طرح‌ها در استان قرار گرفته و با بکارگیری راهکارهای پیشنهادی و نتایج تحقیق شاهد تثبیت ماندگاری و توسعه پایدار در مناطق روستایی باشیم. تجزیه و تحلیل نتایج آزمون تحلیل عاملی نشان می‌دهد که مهم‌ترین اثرات اجرای طرح هادی از نظر پاسخگویان به ترتیب مربوط به عوامل کالبدی - زیرساختی، اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و فرهنگی بود. عامل کالبدی - زیرساختی به عنوان عامل نخست وارد تحلیل عاملی گردیده و بیشترین میزان واریانس را به خود اختصاص داد. در این زمینه براساس یافته‌های تحقیق، از نظر ساکنان روستای قره‌آگاج کوه افزایش حفاظت از بناهای با ارزش روستا، جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی، بهبود وضعیت سیستم شبکه‌ای آب و فاضلاب خانگی و مکان‌یابی مناسب آن، توجه به زیباسازی ظاهر روستا و سبک معماری سنتی، بهبود کیفیت امکانات زیرساختی مردم روستایی بیشترین میزان اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. در این زمینه می‌توان گفت افزایش کیفیت زندگی و حفاظت از بافت روستا از دید پاسخگویان دارای اهمیت بوده است. حیدری ساریان و همکاران (۱۳۹۵) و هشتگین و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعات خود به نتایج مشابهی دست یافتند.

این راستا توجه به توانمندی‌ها و توان‌های طبیعی و انسانی در روستاهای و تخصیص اعتبارات کافی برای اجرای طرح‌های هادی سبب اشتغال‌زایی مقطعی جوانان بیکار روستایی و جذب سرمایه گذاری‌های لازم در نواحی روستایی خواهد شد. همچنین ضروری است که در طرح‌های آینده، بودجه لازم برای بهبود ابعاد اجتماعی و اقتصادی از جمله برنامه‌های اشتغال‌زایی، تعیین مشاغل قابل توسعه در منطقه و پتانسیل‌های روستا و همکاری با دیگر سازمان‌ها در این زمینه فراهم شود.

اجرای طرح هادی روستایی بر محیط‌زیست روستا تأثیر نسبتاً مثبتی داشته است. که برای حفظ آن و اثرگذاری بیشتر لازم است به هنگام تهیه و اجرای طرح بیشتر از رویکرد بوم-محور و مشاوران کارآزموده و متخصص استفاده شود. که این امر موجب مدیریت بهتر دستاوردهای طرح خواهد شد و پدید نیاوردن سازوکارهای لازم در این زمینه، باعث آسیب‌دیدگی شدید و گاه، از میان رفتن این اثرات مثبت شده است.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از شورای اسلامی، دهیاری و مردم محلی روستای قره‌آغاج کوه شهرستان ارومیه که ما را در انجام این تحقیق یاری کردند، صمیمانه تشکر می‌گردد.

طرح هادی معرفی نمودند. در عامل پنجم و آخرین عامل از دید ساکنان روستای قره‌آغاج کوه متغیر افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی که باعث جلوگیری از مهاجرت می‌گردد از اهمیت بالاتری برخوردار بود.

باعنایت بر نتایج حاصل از پژوهش، اجرای طرح هادی روستایی بر توسعه امکانات و تسهیلات رفاهی روستاهای افزایش کیفیت دسترسی به خدمات تأثیرگذار بوده است که این امر می‌تواند در جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها و ماندگاری جوانان در روستا نقش کلیدی ایفا کند. اجرای طرح هادی روستایی باعث شده که روستا از لحاظ توسعه فضایی-کالبدی در سطح بهتری قرار داشته باشد، در واقع طرح هادی تأثیر نسبتاً مثبتی در بر کالبد روستا داشته است.

طرح هادی روستایی بر تجدید حیات و رونق اقتصادی روستاهای اثر گذاری چندانی نداشته است. این در حالی است که طرح هادی از جمله پژوههایی است که در راستای دستیابی به توسعه همه‌جانبه روستایی در کشور اجرا می‌شود لذا در برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌ها، هدف باید توسعه زندگی مردم روستا باشد بنابراین فقرزدایی و ارتقاء شاخص‌های معیشتی باید در صدر برنامه‌های روستایی از جمله طرح هادی قرار گیرد به صورتی که موجب کاهش فقر و اشتغال‌زایی در روستا شود. در

منابع

- ابراهیمی، م، امینی، ا، میکایل، س. ح. ۱۳۹۳. بررسی وضعیت خدمات زیربنایی و روینایی طرح هادی روستایی، مجله چشم انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، ۲۶: ۱۰۵-۱۱۹.
- احمدی، غ و وفادار، خ. ۱۳۹۰. اثرات اقتصادی و اجتماعی اجرای طرح‌های بهسازی بر خانوارهای روستایی استان مازندران، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جغرافیا و
- برنامه‌ریزی توسعه روستایی، مشهد.
- اصغری لفجانی، ص. و نسیمی، ح. ر. ۱۳۹۸. نقش طرح هادی در جهانی شدن ویژگی‌های مناطق روستایی (مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان داراب)، فصلنامه علمی برنامه‌ریزی فضایی، ۳۲: ۸۱-۱۰۲.
- حیدری ساریان، و، نیرومند شیشویان، ص، مجنوی توتاخانه، ع. و

- زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- عنابستانی، ع. ا. و حاجی پور، ی. ۱۳۹۱. آثار اجتماعی و اقتصادی اجرای طرح های هادی در سکونتگاه های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان دنا)، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، (۳): ۱۳-۲.
- عنابستانی، ع. ا. سجاسی قیداری، ح. جعفری، ف. ۱۳۹۵. بررسی تأثیر اجرای طرح هادی روستایی بر کیفیت عینی زندگی روستاییان شهرستان فریمان، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۴۳: ۸۱-۱۰۵.
- کلانتری، خ. ۱۳۸۵. پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی- اقتصادی. تهران: نشر شریف.
- هشتگین، ن. قدیری معصوم، م. و عزیزی دمیرچلو، ع. ۱۳۹۴. تحلیل اثرات کالبدی اجرای طرح های هادی روستایی از دیدگاه روستاییان شمال استان اردبیل، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ۲۱: ۹۰-۷۶.
- Long, H., Zou, J., Pykett, J. and Li, Y. 2012. Analysis of rural transformation development in China since the turn of the new millennium. *Journal of Applied Geography*, 31(9) 1094-1105.
- Siegfried, B. and Budjurova, E. 2011. Issues and challenges in rural development: compendium of approaches for socio-economic and ecological development in developing countries, *Margraf Publishers GmbH*.
- نقابی، م. ۱۳۹۵. بررسی و ارزیابی اثرات نقش اجرای طرح هادی در توسعه ی گردشگری روستاهای توریستی (مطالعه موردی روستای توریستی صور شهرستان بناب). *جغرافیا و توسعه*، ۴۶: ۹۹-۸۰.
- ربیعی فر، و. صنعتی منفرد، س. ساوشورپور، م و حضرتی، م. ۱۳۹۴. تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در تحولات اقتصادی- اجتماعی سکونتگاه های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای استان زنجان)، ۱۷(۵): ۷۵-۹۰.
- رضایی، ر. صفائی، ل. ۱۳۹۱. تحلیل مشکلات اجرای طرح هادی در مناطق روستایی شهرستان زنجان، فصلنامه مسکن و محیط روستا، ۱۴۲: ۶۶-۴۹.
- رضایی، ر. و صفا، ل. ۱۳۹۲. تحلیل اثرات اجرای طرح هادی روستایی با استفاده از مدل معادلات ساختاری (مطالعه موردی شهرستان زنجان)، فصلنامه علمی پژوهشی فضای جغرافیایی، ۴۶: ۱۵۱-۱۷۱.
- رضوانی، م. ر. ۱۳۸۳. مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، انتشارات قومس، تهران.
- سعیدی، ع. ۱۳۸۳. مسائل و چشم انداز عمران و توسعه روستایی در ایران، فصلنامه مسکن و محیط روستا، ۳: ۱۰۸-۱۱۴.
- عنابستانی، ع. ا. ۱۳۸۸. ارزیابی اثرات کالبدی اجرای طرح های هادی روستایی (مطالعه مورد: روستاهای غرب خراسان رضوی)، اولین کنفرانس ملی مسکن و توسعه کالبدی روستا،

Analysis of the effects of the implementation of Hadi plan in the rural settlements of the central part of Urmia city

Asma Eidi¹ and Fatemeh Kazemiye^{2*}

Submitted: 11 January 2022

Accepted: 16 May 2022

Abstract

One of the most important environmental aspects of rural areas is the physical development and planning of the rural body through various development and plans (such as rural hadi plans, the Bayer Land Development Plan and Etc.) which directs human behavior to the environment. One of the rural development projects in recent years is the rural Hadi project, which is being implemented in large scale in rural areas of the country. Rural Hadi plan was implemented to improve socio-economic and especially physical status of rural settlements. Now, after more than twenty years of preparing and implementing rural lead projects and accumulating valuable experiences in this field, we need to know what would be the consequences of these actions. In this regard, this descriptive-survey research was conducted with the aim of analyzing and evaluating the impacts of the implementation of the Hadi plan in the village of Ghareaghajkuh in Urmia. The statistical population of the study consists of 204 household heads out of 420 households living in the village. These households were selected based on Krejcie-Morgan table using simple random sampling. Questionnaire was used for data collection and its validity was confirmed by a panel of experts and experts in the field of research. To determine the reliability of the pre-test, the Cronbach's alpha coefficient was 0.859. Data were analyzed using SPSS software and factor analysis technique. In this study, 5 factors were identified to summarize the effects of the Hadi plan on rural development, with a specific amount greater than one. The factor analysis and percentage of variance were used to determine the number of factors in this analysis. According to the results of the research, the most important impacts of conducting the plan in the study village were: physical and infrastructural impacts, social impacts, economic impacts, environmental and cultural impacts, respectively. These 5 factors account for about 64.23% of the total variance.

Keywords: Hadi Plan, Economic Impacts, Social Impacts, Urmia City

1 - Ph.D. Student of Agricultural Development, Department of Extension and Rural Development, Faculty of AgricultureUniversity of Tabriz, Iran

2 - Associate Professor Department of Extension and Rural Development, Faculty of Agriculture, University of Tabriz, Iran

(*- Corresponding author Email: kazemiye@tabrizu.ac.ir)

DOI: 10.22048/rdsj.2022.324100.1995